

ДИНАМІКА ОБСЯГІВ ВХІДНОГО, ВИХІДНОГО І ЧИСТОГО ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ЯК ПОШУК РЕЗЕРВІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ГРОШОВИМИ КОШТАМИ

Іванюта П.В. – д.держ.упр., доцент, завідувач кафедри менеджменту
Вінницький кооперативний інститут

Аналіз грошових потоків за прямим методом зазвичай розпочинають з аналізу динаміки обсягу і структури формування його вхідного та вихідного потоків. Джерелами інформації для його проведення є дані поточного бухгалтерського обліку (оборотні за відповідними рахунками, облікові регістри), а також Баланс та Звіт про рух грошових коштів [1].

Аналіз руху грошових коштів має бути спрямований на дослідження вхідного і вихідного грошових потоків у розрізі окремих джерел формування та напрямів використання грошових коштів за видами господарської діяльності. З цією метою спочатку встановлюють сукупність факторів, що вплинули на зміну чистого грошового потоку від того чи іншого виду діяльності, а потім детально вивчають

причини зміни кожної складової надходжень і видатків грошових коштів за кожним видом діяльності. Цей аналіз дає можливість оцінити склад і структуру грошових потоків за джерелами отримання і напрямками використання коштів у таблиці 1, а саме: проаналізувати зміни, що відбулися, проранжувати джерела надходження та напрями використання коштів за їх вагомістю й порівняти отримані результати [2, с. 114].

Як видно з таблиці 1, чистий грошовий потік підприємства у 2014-2016 рр. має негативне значення – бо зменшився на суму 29246 тис. грн., тобто покриття надходжень із видатками відбувається нерівномірно, з великими інтервалами, особлива у 2016 р. він становив мінус 6494,00 тис. грн.

Таблиця 1

Динаміка обсягу і структури чистого грошового потоку за 2014 – 2016 р.

Показник	2014 р.		2015 р.		2016 р.		Відхилення (+, -)	
	сума, тис. грн.	структура , %	сума, тис. грн.	структура, %	сума, тис. грн.	структура , %	обсягу, тис. грн.	структури , %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Операційна діяльність:								
надходження	2875956	12640,45	4442914	-939305,29	3437678	-52936,22	561722	19,53
видаток	2875956	12640,45	4240444	-896499,79	3634039	-55959,95	758083	26,36
чистий грошовий потік	786	3,45	202470	-42805,50	-196361	3023,73	-197147	-25082,32
Інвестиційна діяльність:								
надходження	124176	545,78	106094	-22430,02	250851	-3862,81	126675	102,01
видаток	141778	623,15	136984	-28960,68	48913	-753,20	-92865	-65,50
чистий грошовий потік	-17602	-77,36	-30890	6530,66	201938	-3109,61	219540	-1247,24
Фінансова діяльність:								
надходження	348407	1531,32	146214	-30912,05	80000	-1231,91	-268407	-77,04
видаток	308839	1357,41	318267	-67286,89	92071	-1417,79	-216768	-70,19
чистий грошовий потік	39568	173,91	-172053	36374,84	-12071	185,88	-51639	-130,51
Чистий грошовий потік підприємства	22752	100	-473	100	-6494	100	-29246	-128,54

Для оцінки рівня генерування грошових потоків у процесі господарської діяльності підприємства може бути використаний показник питомого обсягу грошового обороту на одиницю вартості активів підприємства, що його

розраховують за формулою [3, с. 258 – 275]:

$$\gamma_{\text{гоа}} = \frac{\text{ГП}_{\text{вх}} - \text{ГП}_{\text{вих}}}{A}, \quad (1)$$

де $\gamma_{гоа}$ - питомий обсяг грошового обороту підприємства на одиницю вартості активів;

$\Gamma_{Пвх}$ - сума вхідного грошового потоку (надходження грошових коштів) за період, що аналізується;

$\Gamma_{Пвих}$ - сума вихідного грошового потоку (видаток грошових коштів) за період, що аналізується;

\bar{A} - середня вартість активів підприємства за період, що аналізується.

$$\gamma_{гоа.2014} = (3348539 - 3326573) / ((820279 + 1299478) / 2) = 0,0207.$$

$$\gamma_{гоа.2015} = (4695222 - 4695695) / ((1298887 + 1346270) / 2) = -0,0004.$$

$$\gamma_{гоа.2016} = (3768529 - 3775023) / ((1352673 + 1466966) / 2) = -0,00461.$$

Тобто на підприємстві показник питомого обсягу грошового обороту на одиницю вартості активів має негативне значення, хоча це значення суттєво поліпшується. А зростання цього показника в динаміці свідчить про інтенсифікацію генерування грошових потоків підприємства в процесі здійснення його господарської діяльності і навпаки.

Одним з факторів, що впливають на грошові потоки підприємства, є тривалість циклу грошового обороту (фінансового циклу) ($T_{фц}$) підприємства, що характеризує середню тривалість періоду між видатком грошових коштів у зв'язку зі здійсненням операційної діяльності та їх надходженням як фінансовим результатом цієї діяльності, що визначається за формулою:

$$T_{фц} = \frac{\bar{З} + \overline{ЗП}_n - \overline{КЗ}_n}{P_0}, \quad (2)$$

де $\bar{З}$ - середня сума запасів підприємства (виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари) за період, що аналізується;

$\overline{ЗП}_n$ - середня сума заборгованості покупців або замовників за надану їм продукцію, (векселі одержані, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги);

$\overline{КЗ}_n$ - середня сума заборгованості підприємства постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги (векселі видані, кредиторська

заборгованість за товари, роботи, послуги);

P_0 - одноденний обсяг реалізації продукції підприємства за період, що аналізується.

$$T_{фц.2014} = ((118186 + 264595) / 2 + (159506 + 250043) / 2 - (185194 + 407973) / 2) / 44350,10 = 2,2454.$$

$$T_{фц.2015} = ((264576 + 196247) / 2 + (250043 + 424215) / 2 - (418538 + 635566) / 2) / 50786,89 = 0,79722.$$

$$T_{фц.2016} = ((196179 + 42181) / 2 + (423971 + 594172) / 2 - (635772 + 527412) / 2) / 46815,68 = 0,99666.$$

Тобто на підприємстві показник тривалість фінансового циклу має також негативне значення, хоча це значення суттєво поліпшується.

Фінансовий стан підприємства визнається стійким, якщо забезпечується збалансованість надходження та видатку грошових коштів, певна (необхідна) пропорційність обсягів вхідного і вихідного грошових потоків. А рівень збалансованості грошових потоків оцінюють за допомогою коефіцієнта збалансованості ($k_{згп}$), який розраховують за формулою:

$$k_{згп} = \frac{\Gamma_{Пвх}}{\Gamma_{Пвих}}, \quad (3)$$

де $k_{згп}$ - коефіцієнт збалансованості вхідного і вихідного грошових потоків підприємства;

$\Gamma_{Пвх}$ - обсяг вхідного грошового потоку підприємства;

$\Gamma_{Пвих}$ - обсяг вихідного грошового потоку підприємства.

$$k_{згп.2014} = 3348539 / 3326573 = 1,0066.$$

$$k_{згп.2015} = 4695222 / 4695695 = 0,9999.$$

$$k_{згп.2016} = 3768529 / 3775023 = 0,99828.$$

Якщо значення показника більше за 1,0, то це свідчить про перевищення надходження грошових коштів над їх виплатою. Значення коефіцієнта збалансованості, менше за 1,0 свідчить про дефіцитність вхідного грошового потоку, що може призвести до зниження рівня ліквідності і платоспроможності підприємства, до зростання заборгованості за фінансовими кредитами та поточними платежами, в результаті чого збільшуються суми фінансових витрат, знижується рентабельність використання власного капіталу і активів підприємства, зростає загроза його банкрутства.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07 лют. 2013 р. [Електронний ресурс] / Верховна рада України – Офіц. вид. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

2. Тимофеева Т.В. Анализ денежных потоков предприятия: учеб. пособие для студ. вузов / Тимофеева Т.В. - Изд. 3-е, перераб. и доп. - М. : Финансы и статистика: ИНФРА-М, 2010. – 368 с.
3. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз : Теорія і практика: Підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. – За редакцією д.е.н., професора А.Г. Загороднього. – Львів: «Магнолія Плюс», 2006. – 428 с.

УДК 339.9:338.43

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СВІТОВИХ АГРАРНИХ РИНКІВ

Ціхановська В.М. – д.е.н., доцент; Логоша Р.В. – к.е.н., доцент
Вінницький національний аграрний університет

Ефективний розвиток вітчизняного АПК є пріоритетним напрямком розвитку національної економіки України. Проблеми розвитку ринку аграрної продукції перебувають в центрі уваги як науковців так і політичних сил, особливо зі зростанням цін на продовольство в умовах вільного ринкового ціноутворення на нього. Зміни в торговельній політиці зарубіжних країн світу впливають на торговельні відносини і на розвиток вітчизняного і світових аграрних ринків.

У зарубіжних країнах світу маркетингові дослідження світових аграрних ринків давно набули популярності, а їх результати успішно використовують у господарській діяльності підприємств АПК. У сучасних умовах глобалізації розвинуті країни світу мають практично необмежені можливості для стимулювання свого експорту та імпорту потрібної їм сировини і деяких готових виробів. Тому перед вітчизняними виробниками аграрної продукції постає потреба ефективнішого використання принципів міжнародної маркетингової діяльності, з метою підвищення рівня конкурентоспроможності на світових аграрних ринках.

На даному етапі світова економіка характеризується подальшим поглибленням глобалізаційних процесів. Те ж саме можна сказати і про сільське господарство, яке є її невід'ємною частиною. Особливо слід відмітити встановлення і укріплення тенденції, за якою одні країни є провідними виробниками, а отже і постачальниками аграрної продукції, в той час як інші є її споживачами і, відповідно, імпортерами. За таких умов для України є вкрай важливим визначити своє місце та пріоритетні завдання на світовому аграрному ринку. Для цього необхідно проаналізувати можливості вітчизняного сільського господарства з точки зору його конкурентоздатності на світовому ринку. На підставі такого дослідження можна сформулювати рекомендації для проведення власної зовнішньоторгівельної політики, яка найбільше підходить для нашої країни.

При дослідженні проблемних питань формування кон'юнктури світових аграрних

ринків доцільно розглядати і засади розвитку сільського господарства у різних регіонах світу, враховуючи вплив комплексу природних, економічних, науково-технологічних, соціальних та інших чинників. Водночас, складності з подоланням наслідків соціально-економічної кризи у сільському господарстві вимагають посилення та зміцнення зовнішньоторгівельної складової у стратегічному розвитку аграрної економіки. У перспективі зовнішня економічна діяльність України спрямовуватиметься на подальшу інтеграцію у світове господарство, досягнення експортно-імпоротної збалансованості економіки, послідовну перебудову товарної структури експорту та імпорту, створення стабільного експортного потенціалу, запровадження сучасних форм економічної співпраці з країнами світу [1, с. 6].

Актуальність проведення маркетингового дослідження світових аграрних ринків в умовах глобалізації підвищилася внаслідок формування у світі глобальної продовольчої кризи, яку в нинішньому періоді розвитку світової економіки і конкретних можливостей задоволення потреб населення у продовольстві в багатьох районах планети неможливо подолати без постачання на світовий ринок аграрної продукції з тих країн, які мають ресурси для виробництва її над потребами свого населення, як то має Україна в галузі рослинництва.

Розвинуті країни світу широко використовують маркетингові дослідження ринків аграрної продукції. Ці країни різноманітними методами захищають аграрні підприємства від іноземної конкуренції за допомогою субсидування національного аграрного бізнесу та використанням митних тарифів і нетарифних засобів. Проте, країни з перехідною економікою та країни, що розвиваються, не можуть субсидувати національні аграрні підприємства для захисту, тому що є нижчими за рівнем економічного розвитку.

Маркетингові дослідження світових аграрних ринків передбачають визначення обсягів світового виробництва аграрної продукції, обсягів експорту та імпорту,